

Türkiye’de Yapılmış Çalışmalar Bağlamında Eş Seçiminde Etkili Faktörler (2013-2023): Sistematik Derleme

Factors Affecting Mate Selection in the Context of Studies Conducted in Turkey (2013-2023): Systematic Review

Öznur Başıyıt , Hanife Ülgen

Öz. Bu çalışmanın amacı, eş seçimini etkileyen faktörlere ilişkin 2013-2023 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan araştırmaları sistematik olarak incelemektir. Çalışmalar “Google Akademik” ve “yok.gov.tr” veri tabanlarında “Eş Seçimi” ve “Türkiye”; “Google Scholar”, “Pubmed”, “Academia.edu” veri tabanlarında ise “mate selection” ve “Turkey” anahtar kelimeleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Arama sonuçları “İngilizce sayfalarda ara” veya “Türkçe sayfalarda ara”, “2013-2023 yılları”, “Tam metin erişimi olanlar”, “Türkiye’de yapılanlar”, “Nitel ve nicel çalışmalar”, “Eş seçimi tercihlerine dair bulguları olanlar”, “Benzer çalışmaların çıkarılması” kriterlerinin kullanılmasıyla sınırlandırılmıştır. Dışlama kriterlerine göre Google Scholar’da ve Pubmed’te uygun bir çalışma bulunamamıştır. Google Akademik’te yapılan aramada 15 makale, Academia.edu veritabanında yapılan aramada 6 makale, yok.gov.tr veritabanındaki aramada ise 9 çalışma bulunmuştur. Çalışma hariç tutma kriterlerine göre sınırlandırıldığında çalışma evrenini toplam 10 araştırma oluşturmuştur. Yapılan araştırmalarda eş seçerken tercih edilen faktörlerin genellikle fiziksel çekicilik, dini ve siyasi görüşlerin uyumu, yaş uyumu, eğitim durumunun uyumu, meslek sahibi olma durumu, iyi bir maddi gelire sahip olma, kişinin sadık ve güvenilir olması gibi durumların varlığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler. Evlilik, Eş Seçimi, Türkiye, Sistematik Derleme

Abstract. The aim of this study is to systematically examine research published in Turkey between 2013 and 2023 on the factors affecting mate choice. The studies were conducted using the keywords "Eş Seçimi" and "Türkiye" in the "Google Akademik" and "yok.gov.tr" databases, and "mate selection" and "Turkey" in the "Google Scholar", "Pubmed", and "Academia.edu" databases. Search results were limited using the criteria "Search English pages" or "Search Turkish pages," "between 2013 and 2023," "Full-text access," "Conducted in Turkey," "Qualitative and quantitative studies," "Findings on mate selection preferences," and "Exclusion of similar studies. According to the exclusion criteria, no suitable study was found in Google Scholar and Pubmed. 15 articles were found in the search made in Google Scholar, 6 articles were found in the search in the Academia.edu database, and 9 studies were found in the search in the yok.gov.tr database. When the study was limited according to the exclusion criteria, a total of 10 studies constituted the study population. Research revealed that the preferred factors when choosing a spouse are generally physical attractiveness, compatibility of religious and political views, age compatibility, education level compatibility, professional status, having a good financial income, and the person being loyal and reliable.

Keywords. Marriage, Mate Selections, Turkey, Systematic Review.

Öznur Başıyıt

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
e-mail: oznur.gokce947@gmail.com

Hanife Ülgen

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
e-mail: hulgen@mehmetakif.edu.tr

Geliş/Received: 06.03.2024

Kabul/Accepted: 27.06.2024

<https://doi.org/10.58434/apdad.1438684>

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

GİRİŞ

Eş seçimi, kişinin toplumdaki konumunu etkileyen bir karar verme aşamasıdır ve aile kurma sürecinin temel başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bu anlamda kişinin kiminle, nasıl bir hayat yaşamak istediğine dair verilecek karar, eş seçimi tercihi ile ilişkilidir (Yıldırım, 2007). Kadının ve erkeğin evlilik temelli kuracakları yuva ile gelecekleri için diledikleri yaşam standartlarının nasıl yön bulacağı bu kararlarla bağlantılı olabilmektedir. Kişinin yaşadığı toplumu, yaşamını ve geleceğini etkileyen eş seçimi (Özteke, 2015), insanlar tarafından önemli ve karmaşık bir süreç olarak görülmektedir (Yıldırım, 2007). Özgüven'e göre (1997) eş seçimi süreci; iki cinsiyetin birbirini görmesi, tanışması ve tanınması ile başlayan flört, söz kesme, nişan, nikâh, düğün gibi aşamaları da içeren sosyal bir süreci kapsamaktadır. Bu süreç eşlerin evlenmeden önce birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlayan ve evlilik kararlarının doğru olup olmadığı konusunda yol gösterici olan bir anlaşmadır (Efe, 2013). Dolayısıyla kişilerin tüm bu aşamaları sağlıklı bir ilişki içerisinde sürdürmesinin doğru eş seçimine bağlı olduğu söylenebilir.

Aile veya evlilik birliği, iki kişinin rızasıyla gerçekleşen ve resmi sözleşmeye dayanan bir süreçten oluşmaktadır (Güllü, 2018). Süreç içerisinde bireyler; toplumsal değer ve normları, örf, adet, gelenek ve görenekleri, kültürü, günlük yaşam rutinlerini birincil ilişkiler yoluyla önce aileden öğrenmektedir. Öğrenilip içselleştirilen bu durumları kişiler zamanla kendi yaşamında uygulamaya başlamaktadır (Uludağ, 2022). Bu durum, evlilikle birlikte oluşturulan aile kurumunun, üyelerine toplumsal rol ve sorumluluklar yüklediği anlamında da düşünülebilir.

Toplumumuzda evlilik kurumunun algılanması ve uygulanmasındaki gelenekler halen önemini korusa da bu konuya ilişkin algı ve uygulamalar çeşitlenmekte ve bireysel tercih belirlemelerinin arttığı bir değişim gözlenebilmektedir (Beşpınar, 2017). Uyumlu ve tatmin edici bir evlilik ilişkisi, büyük ölçüde doğru partnerin seçilmesine bağlıdır. Sosyal, duygusal, fiziksel ve ruhsal ilişkileri kapsayan evlilik uyumunun sürdürülmesi, eşlerin ve diğer aile üyelerinin fiziksel ve ruhsal sağlığını etkilemektedir (Kalkan, 2012). Sağlıklı bir evliliğin yolunun bilinçli ve amaçlı eş seçimine bağlı olduğu söylenebilir. Kaliteli bir aile yaşamı için evlilik öncesi faktörler bu anlamda önemlidir (Özteke, 2015).

Bu çalışma, toplumumuzda yaşayan kişilerin eş seçimi kararlarını etkileyeceğini düşündükleri faktörlerin tespit edilmesi ve eş seçiminde öncelikli beklentilerin anlaşılması açısından aile olma sürecine ilişkin önem taşımaktadır. Ayrıca bu derlemede incelenen faktörlerin toplumsal anlaşılabilirlik adına eş seçiminde insanlara fikir sağlayabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın benzer çalışmalara kaynaklık edebileceği gibi kişilerin eş seçimi kararlarında onlara yardımcı olabileceğine yönelik değer taşıdığı düşünülmektedir.

EŞ SEÇİMİ VE EVLİLİK

İnsanlar daha anlamlı bir hayat yaşamak için başkalarıyla ilişkiler kurmanın ve bu ilişkileri geliştirmenin önemli olduğuna inanmaktadır. Bu ilişkiler arasında evlilik, taşıdığı farklı sorumluluklar nedeniyle diğer ilişkilerden daha özel bir konumda yer almaktadır. Neslin devamını sağlamak, çocuk sahibi olmak, cinsel ihtiyaçları toplum nezdinde geçerli kılmak, kendini güvende hissetmek, ait olmak, sevmek ve sevilme gibi nedenlerle insanlar evlenmeyi seçmektedir (Efe, 2013).

Evlenmek ve eş seçmek insanın hayatında aldığı önemli kararlardan biridir. Eş seçimi, rastgele bir süreç değildir. Evlenme kararı; kişinin bundan sonraki yaşamını kiminle ve nasıl geçireceğini, sahip olacağı yeni sorumlulukları, çocukların ebeveyninin kim olacağını, kurulacak olan aile sisteminin ne yönde ilerleyeceğini belirlemektedir (Canel, 2013).

Eş seçerken bilinmesi gereken önemli faktörlerden biri kişiliktir. Bireyin kendi kişiliğini ve eş olarak seçeceği bireyin kişiliğini tanıması gerekmektedir. Evlenmeye karar vermeden önce eş adaylarının birbirini tanımaları karşılıklı uyumlu ve uyumsuz noktaları görebilmeleri için önem taşımaktadır. Toplumsal bakış açısı, gelenekler, değerler, hayat görüşleri, siyasi görüşler, kültürel benzerlikler ve farklılıklar gibi faktörler çiftlerin evlenmeden önce tartışması ve farkında olmaları gereken durumlar arasındadır (Canel, 2013).

YÖNTEM

Araştırma Seçim Kriterleri

Bu çalışma, insanların eş seçimini etkileyen faktörleri araştırmak amacıyla 2013-2023 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan çalışmaların sistematik incelemesini içermektedir. Konu ile ilgili araştırmalar geriye dönük taranarak çalışmanın sistematik derlemesi gerçekleştirilmiştir. “Google Akademik” veri tabanında “eş seçimi kriterleri” ve “Türkiye” kelimeleri kullanılarak “Google Scholar”,

“Pubmed”, “Academia.edu” veri tabanlarında ise “mate selection” ve “Turkey” anahtar kelimeleri kullanılarak alanyazın taraması yapılmıştır.

Hariç Tutma Kriterleri

Bu çalışmada Google Akademik veri tabanında “2013-2023 yılları”, “Türkçe sayfalarda ara”, “Eş seçimi tercihlerine yönelik bulgusu olanlar”, “Benzer çalışmaların çıkarılması” şeklinde hariç tutma kriterleri kullanılarak sınırlandırma yapılmıştır. Academia.edu veri tabanında “Turkey” ve “2013-2023 yılları” şeklinde dışlama kriterleri kullanılmıştır. yok.gov.tr veri tabanında “2013-2023 yılları”, “Benzer çalışmaların çıkarılması” şeklinde hariç tutma kriterleri kullanılmıştır. Google Scholar veri tabanında “İngilizce sayfalarda ara”, “2013-2023 yılları”, “Tam metin erişilebilenler”, “Nitel ve nicel araştırmalar”, “Türkiye’de yapılanlar” şeklinde hariç tutma kriterleri kullanılmıştır. Pubmed veri tabanında ise “Mate selection” ve “Turkey” kelimeleri ile tarama yapılmış olup konu ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Ulaşılabilen Araştırmalar

Çalışma kapsamında yapılan Google Scholar aramasında “mate selection” ve “Turkey” anahtar kelimelerini içeren 10 makaleye ulaşılmıştır. İngilizce sayfalarla ve 2013-2023 yılları ile sınırlandırılan taramada 8 makaleye erişilmiştir. Tam metni mevcut olan makaleler (n=6), nicel ve nitel araştırma kriterleriyle sınırlandırılmış olup (n=4) bu makaleler daha detaylı incelendiğinde Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında herhangi bir sonuç içermediği belirlenmiştir (n=0). Pubmed’te “Turkey” ve “mate selection” anahtar kelimeleri ile yapılan aramada herhangi bir makaleye ulaşamamıştır. Academia.edu veri tabanında “mate selection” anahtar kelimesi ile yapılan taramada 15 makaleye ulaşılmış, tarama “Turkey” anahtar kelimesi ile sınırlandırıldığında 6 makaleye erişim sağlanmış, 2013-2023 yılları ile sınırlandırıldığında ise 2 makale çalışmaya dahil edilmiştir (n=2). Google Akademik veri tabanında “eş seçimi” ve “Turkey” anahtar kelimeleri ile yapılan aramada 30 makale bulunmuştur. Tarama, 2013-2023 yılları ile sınırlandırıldığında 22 makale bulunmuş, “Türkçe sayfalarda ara” (n=10), “Eş seçiminde etkili faktörlere yönelik bulgular” (n=6), “Benzer çalışmaların çıkarılması” (n=3) olarak belirlenmiş olup 3 araştırma bu çalışmaya dahil edilmiştir. yok.gov.tr veri tabanında “eş seçimi” anahtar kelimesi ile yapılan taramada 35 çalışmaya ulaşılmış, 2013-2023 yılları (n=15), “Türkiye’de gerçekleştirilenler” (n=9), “Benzer çalışmaların çıkarılması” (n=5) şeklinde sınırlandırma yapılmıştır. “Academia.edu”, “yok.gov.tr” ve “Google akademik”

veri tabanlarından elde edilen çalışmalar neticesinde ulaşılabilen 10 araştırma, bu çalışmanın evrenini oluşturmuştur (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışmanın veri tarama akış şeması

Google Akademik	Academia.edu	yok.gov.tr	Google Scholar	PubMed
↓	↓	↓	↓	↓
"Eş Seçimi" "Turkey"	"Mate Selection"	"Eş Seçimi"	"Mate Selection" "Turkey"	"Mate Selection" "Turkey"
30	15	35	10	0
↓	↓	↓	↓	
2013-2023 yılları	"Turkey"	2013-2023 yılları	İngilizce sayfalarda ara	
22	6	15	10	
↓	↓	↓	↓	
Türkçe sayfalarda ara	2013-2023 yılları	"Türkiye"	2013-2023 yılları	
10	2	9	8	
↓		↓	↓	
"Eş seçimi tercihlerine dair bulgusu olanlar"		Benzer çalışmaların çıkarılması	Tam metin erişilebilenler	
6		5	6	
↓			↓	
Benzer çalışmaların çıkarılması			Nitel ve Nicel araştırmalar	
3			4	
			↓	
			Türkiye’de yapılanlar	
			0	
Çalışmaya Dahil Edilen Toplam Araştırma Sayısı:		10		

BULGULAR

Alanyazın taraması sonucu elde edilen 10 araştırma bu çalışmaya dahil edilmiştir. Araştırmaların sonuçlarına göre Türkiye’de eş seçimini etkileyen faktörler Tablo 1. de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de eş seçiminde etkili faktörler

YAZARLAR/YIL	ÇALIŞMANIN BAŞLIĞI	ÇALIŞMANIN TİPİ, ÖRNEKLEMİ, VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ	EŞ SEÇİMİNDE ETKİSİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN FAKTÖRLER
Bozgeyikli Hasan ve arkadaşları (2013)	Üniversiteli Gençlerin Eş Seçim Kriterlerinin Sıralama Yargılarıyla Ölçeklenmesi	Üniversite Öğrencileri, 556 Katılımcı, Sıralama Yargılarıyla Ölçekleme Yöntemi	Kişilik, Sevgi/Aşk, Dini İnanç, Fiziksel Çekicilik, Maddi Gelir, Aynı Irk, Aile Uyumu, Eğitim Düzeyi, Siyasi Görüş
Düşünmez Özüdoğru Reyhan (2016)	Üniversite Öğrencilerinin Evlilik ve Eş Seçimine Yönelik Görüş ve Düşüncelerinin İncelenmesi	Üniversite Öğrencileri, 228 Katılımcı, Nicel Araştırma, İlişkisel Tarama Modeli	Fiziksel Çekicilik, Aşk, Mantık, Eğitim Düzeyi, Dini İnanç, Kültür
Özteke Kozan Hatice İrem ve diğerleri (2019)	Genç Kızların Evliliğe İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi: Neden Evlenirim? Neden Evlenmem?	18-28 Yaş Arası Üniversite Öğrencileri, 130 Katılımcı, Nitel Araştırma, Olgu Bilim Deseni	İnanç, Güven, Saygı, Anlayış, Sadakât, Kariyer, Fiziksel Görünüm,
Akbaş Meltem ve arkadaşları (2019)	Üniversite Öğrencilerinin Evlilik Tutumlarını Etkileyen Faktörler	Üniversite Öğrencileri, 791 Katılımcı, Tanımlayıcı Araştırma	Ekonomik Özgürlük, Otorite Dağılımı
Bağ Hamza (2019)	Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Eş Seçimi ve Evliliğe İlişkin Tercihleri	Üniversite Öğrencileri, 40 Katılımcı, Genel Tarama Modeli, Anket Uygulaması	Yaş, Siyasi Görüş, Meslek, Ekonomik Durum, Dini Görüş

Tablo 1 (devam)

Babahanoğlu Rasim (2020)	Eş Seçiminde Öncelikler: Bilimsel Bir Araştırma	18-30 Yaş Arası Bireyler, Nicel Araştırma, İlişkisel Tarama Yöntemi	Alkol, Sigara, Madde Kullanımı, Yaş ve Cinsiyet Değişkeni
Keldal Gökay (2021)	Evliliğe Bakış Açısı ve Evlilikten Beklentiler	18-25 Yaş Arası Üniversite Öğrencileri, 8 Katılımcı, Nitel Araştırma	Kök Aile, Toplum, Din Faktörü
Solmaz Nilay (2020)	Evli Çiftlerin Kişilik İnançlarına Göre Eş Seçimi, Evlilik Uyumu ve Psikopatolojileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	İstanbul’da Yaşayan 100 Evli Çift, İlişkisel Tarama Modeli, Online-Elden Anket	Fiziksel Çekicilik, Eğitim, Yaş, Kültür, Meslek, Dini İnanç, Siyasi Görüş Uyumu, İyi Bir Maddi Gelire Sahip Olma
Saraç Ahmet (2020)	Hiç Evlenmemiş Gençlerin Benlik Modelleri İle Eş Seçimini Sınıflandırıcı İnançları Arasındaki İlişki: Ankara, İstanbul, Şanlıurfa ve Mardin Örnekleri	Şanlıurfa-Mardin:18-27 Yaş Arası Bireyler (226), İstanbul-Ankara:18-27 Yaş Arası Bireyler (305), Tarama Modeli, Tesadüfi Örneklem Metodu	Kültürel Yapı, Sınırlandırıcı İnançlar, Benlik Modeli, Demografik Değişkenler

Çalışmalar incelendiğinde; Bağ’ın (2019) araştırmasında erkek ve kız öğrencilerin çoğunluğunun eşlerinin dini inanç ve siyasi görüş açısından uyumlu olmasını istedikleri bulunmuştur. Katılımcıların tamamına yakını, eşinin kariyer sahibi olmasını istemiş ve iş hayatına aktif katılım konusunda olumlu görüş belirtmiştir. Katılımcı erkeklerin, eşlerinin mesleki ve ekonomik durumu konusunda kadınlara göre daha az kaygılandığı; kadınların ise tamamına yakınının bu kaygıyı taşıdığı, erkeğin mesleki ve ekonomik durumunun kadından daha iyi seviyede olmasını istedikleri bulunmuştur. Yapılmış olan bu çalışmada katılımcıların yaş ortalaması 21,81 olarak belirtilmiştir. Çalışmada katılımcıların ideal evlenme yaşını erkekler için 27,07 olarak kadınlar için 24,59 olarak uygun gördükleri bulunmuştur. Kadın katılımcıların 1/3 ünün evlenecekleri erkek ile arasındaki yaş farkını önemsemedikleri, diğer 1/3 ünün ise evleneceği erkek ile aynı yaşta ya da erkeğin kadından büyük olmasını istedikleri bulunmuştur. Erkek katılımcıların çoğu evlenecekleri kadının yaşının kendilerinden küçük veya kendileriyle aynı

yaşta olmasını istedikleri bulunmuştur. Ayrıca erkek ve kadın katılımcıların çoğu eş seçimine önce kendileri karar vermeyi daha sonra ailelerin onayını almak istediklerini; ailelerinin onaylamadığı biri ile evlenmek istemediklerini belirtmişlerdir (Bağ, 2019).

Bozgeyikli ve arkadaşlarının (2013) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, özellikle kadın katılımcıların eş seçimini belirleyen faktörlerde toplumun önemli bir rol oynadığı belirtilmiştir. Üniversite öğrencilerinin eş seçimine yönelik yapılmış olan çalışmada elde edilen bulgulara göre tüm katılımcıların en önemli kriter olarak kişiliği gördüğü bulunmuştur. Kadın katılımcılarda bu sıralama; kişilik, dini inanç, sevgi/aşk, eğitim düzeyi, aile uyumu, fiziksel çekicilik, bekâret, maddi gelir, aynı ırk ve siyasi görüş şeklinde olup; erkek katılımcılarda bu sıralama kişilik, dini inanç, bekâret, fiziksel çekicilik, aile uyumu, sevgi/aşk, maddi gelir, aynı ırk, eğitim düzeyi, siyasi görüş şeklinde bulunmuştur. Dolayısıyla bu çalışmanın sonuçlarına göre kadın ve erkek üniversiteli gençlerin eş seçiminde en az önemsedikleri faktörün “siyasi görüş” olduğu söylenebilir. Ayrıca kadın katılımcıların kişilik ve dini inanç sıralamasından sonra sevgi/aşk faktörünü üçüncü sıraya aldıkları, erkek katılımcılarda ise bu sırada bekâret faktörünün yer aldığı görülmektedir. Kadın katılımcılar sevgi/aşk faktöründen sonra eğitim düzeyini önemsediklerini belirtirken erkek katılımcılar bekâret faktöründen sonra fiziksel çekicilik faktörünü önemsediklerini belirtmiştir. Çalışmada tüm katılımcıların aile uyumu faktörüne beşinci sırada yer verdikleri görülmekte olup aile uyumundan önce ve sonra ele alınan faktörlerin değiştiği göze çarpmaktadır. Kadın katılımcılarda eş seçimi faktörleri bağlamında aile uyumundan evvel eğitim düzeyi yer alırken, aile uyumundan sonra fiziksel çekicilik faktörünün önemsendiği görülmektedir. Erkek katılımcılarda ise bu durumun aile uyumundan önce fiziksel çekicilik, aile uyumundan sonra sevgi/aşk faktörü yönünde bulunduğu belirtilmiştir.

Solmaz'ın (2020) 200 kişi ile yaptığı çalışmanın %50'si erkek %50'si kadın katılımcıları oluşturmaktadır. Gelir durumunu genellikle orta düzey olarak belirten katılımcıların %71.5'i çalıştığını belirtmiştir. Yaptığı çalışmada eş seçiminde güzellik veya yakışıklılığı kriter olarak kullananların oranı %57, eğitim düzeyini kriter olarak kullananların oranı %55.5 olarak belirlenmiştir. Yaş kriterine dikkat çekenlerin oranı %55.5, eş seçimine kendisinin karar vermesi gerektiğini belirtenlerin oranı %82 olarak belirtilmiştir. Diğer kriterlere bakılacak olduğunda; dini inanç uyumunu isteyenlerin oranı %52.5, saygın bir meslek isteyenlerin oranı %41, bekâret faktörünü önemseyenlerin oranı %38, benzer

kültüre sahip olmayı belirtenlerin oranı %73, maddi durumun iyi olması gerektiğini düşünenlerin oranı %20, aynı siyasi görüşü isteyenlerin oranı %45, eş seçiminde cinsel çekiciliği önemseyenlerin oranı ise %47.5 olarak bulunmuştur. Eş seçimini etkileyen faktörlerin cinsiyete göre dağılımı incelenecek olursa; erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla güzelliği daha fazla önemsedikleri, kadın katılımcıların erkek katılımcılara oranla eğitim düzeyine daha çok önem verdikleri, kadın katılımcıların eşlerinin saygın bir meslek sahibi olması faktörüne yönelik görüşlerinin erkek katılımcıların görüşlerine oranının daha yüksek olduğu, eş tercihinde yaş ölçütünün kadın katılımcılar için erkek katılımcıların görüşlerine kıyasla daha önemli görüldüğü bulunmuştur. Ayrıca eş seçiminde aynı kültürel yapı ölçütüne önem veren tüm katılımcıların oranının önem vermeyen tüm katılımcılara kıyasla daha fazla olduğu görülmekte olup her iki durum için de (evet veya hayır cevabını veren) kadın ve erkek katılımcı oranlarının eşit olduğu bulunmuştur. Eş seçiminde eşini kendisi seçmesi ölçütüne bakılacak olduğunda ise; kadın ve erkek katılımcıların bu konuda hemfikir olduğu görülmekte olup katılımcıların çoğu eş seçimine kendileri karar vermek istediklerini, bunun önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Saraç (2020), yaptığı çalışmada hiç evlenmemiş 18-27 yaş arası gençlerin benlik modelleri ile eş seçimini sınırlandırıcı inançları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmasının örneklemini Şanlıurfa, Mardin, İstanbul ve Ankara illerinde yaşayan 531 kişi oluşturmuştur. Bu çalışmada eş seçimi sürecinde kültürel ve sosyal yapının eş seçiminde etkili olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca artan eğitim seviyelerinin benlik yapısını desteklediği, eş seçimi sınırlandırıcı inanç düzeyini ise azalttığı bulunmuştur.

Düşünmez Özüdoğru’nun (2016) yaptığı araştırmada; katılımcıların %59.6’sı eş seçiminde fiziksel çekiciliğin önemli olduğunu belirtmiş, %75’i eşin yalnız akılla seçilebileceğini, %72.4’ü eşin yalnızca duygularla seçilebileceği düşüncesini reddetmiştir. Dolayısıyla katılımcıların eş seçiminde “mantıklı duygusal” bir karar verilmesi gerektiğini tercih ettikleri söylenebilir. Ayrıca çalışmaya katılan bekâr öğrencilerin %57.5’i eş tercihinde eğitim düzeylerinin, %80.7’si dini inançlarının aynı, %75.4’ü kültürel özelliklerinin benzer olması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

Çömlekçiler’in (2019) yaptığı araştırma kapsamında; üniversite öğrencilerinde benlik farklılaşmasının alt boyutları olan “Duygusal Tepkisellik” ve “Başkalarına Bağımlılık” düzeylerinin arttığı, romantizm ve eş seçiminin “Aşk Yeterli” alt

boyutunun ise azaldığı görülmüştür. Dolayısıyla aşk yeterli inancına sahip kişilerin evlilikte eş seçimi için sevginin yeterli olduğunu düşündükleri söylenebilir. Bu çalışmada benliğin ayrılaşması toplam puanları ile romantizm ve eş seçiminin “Tam Güven” alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. “Tam Güven” boyutunda, kişi eş olarak seçeceği kişiye tamamen güvenmeyi beklemektedir. İnsanlar eş seçiminde mükemmel bir partner ile birlikte olmayı ve bu partnere tam olarak güvenmeyi isteyebilmektedir. Bu güveni sağlayabilmek için gerekli görülen partneri yeterince tanıma isteği, partner ile birlikte yaşama isteğini de beraberinde artırabilmektedir. Bu tür inançlara sahip kişilerin evliliği daha uzun vadede düşünmeleri ve eşleri ile birlikte yaşama eğilimlerinin yüksek olması kaçınılmazdır (Özteke, 2015).

Keldal’ın (2021) yapmış olduğu araştırmada katılımcılara yönelttiği; “Bekâr gençlerin evliliğe bakışını hangi faktörler etkiliyor?” sorusuna verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, cevapların kök aile, toplum ve din faktörleri etrafında toplandığı görülmektedir.

Özteke Kozan ve arkadaşlarının (2019), 18-25 yaş arası genç kadınların evlenmek istedikleri erkekte aradıkları özellikleri inceledikleri çalışmada; inançlı, sadık, güvenilir, anlayışlı, fiziksel anlamda uygun, saygılı ve iyi bir kariyerinin olması gibi temel kategoriler belirtilmiştir.

Akbaş ve arkadaşlarının (2019) yaptıkları araştırmada katılımcıların %68.5’i ekonomik özgürlüğün evlenme kararını etkileyen önemli faktörlerden biri olduğunu belirtmiştir. Eşler arasındaki otorite dağılımının eşit olması gerektiğini belirten katılımcıların oranı ise %64.1 olarak bulunmuştur.

Babahanoğlu (2020) tarafından yapılan araştırmada katılımcıların bazı değişkenlere göre eş seçimi tercihlerinde öncelikleri incelenmiştir. Araştırma kapsamında aile yapısı değişkeninin incelenmesi sonucu; parçalanmış aile yapısına sahip katılımcıların çekirdek veya geniş aile yapısına sahip katılımcılara göre eş seçiminde daha az kriterlerinin ve önceliklerinin olduğu bulunmuştur. Yaş grubu aralığı değişkeni incelendiğinde; 18-21 yaş aralığında bulunan katılımcıların eş seçimi tercihi ortalamalarının 3,43 olduğu, 22-24 yaş aralığında bulunan katılımcılarda bu ortalamanın 3,38 olduğu, 25-30 yaş aralığında bulunan katılımcıların ortalamasının ise 3,36 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla veriler neticesinde sonuçların birbirine yakın olmasına rağmen 18-21 yaş grubunda yer alan katılımcılarda eş seçimi önceliklerinin diğer katılımcılara göre fazla olduğu anlaşılmaktadır. Cinsiyet değişkenine göre eş seçimi öncelikleri bulgularına

bakıldığında; kadın katılımcıların ortalamasının 69,68 olduğu erkek katılımcıların ortalamasının 66,15 olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla kadın katılımcıların eş seçimi öncelikleri ortalamasının erkek katılımcılara oranla fazla olduğu bulunmuştur. Eş seçiminde öncelikler ölçeğinde alkol kullanıcısı biriyle evlilik tercihine “Evet” yanıtını veren katılımcıların oranının 63,41 olmasına karşılık “Hayır” yanıtını veren katılımcıların oranının %69.88 olduğu bulunmuştur. Sigara kullanan kişi ile evlilik tercihine “Evet” yanıtını veren katılımcıların oranının 66,64 olmasına karşılık “Hayır” yanıtını veren katılımcıların oranının 70,15 olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada, madde kullanımı ve madde bağımlılığının eş seçimi tercihinde önemli bir faktör olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla alkol, sigara ve madde kullanımının eş seçimi önceliklerinde etkili faktörler olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA

Eş seçimini etkileyen faktörler, eş seçimini kolaylaştırma ya da zorlaştırma açısından önemlidir. Eş seçiminde etkili faktörlere dair yapılan çalışmalar genel anlamda eş seçimini etkileyen birçok faktörün belirleyici anlamda var olduğunu göstermektedir. Bu faktörler; yaş, aile, dini inanç, sosyal statü, fiziksel özellikler, yaşanılan yer, kişilik özellikleri, zenginlik, eğitim düzeyi, tutum ve düşüncelerin benzerliği, iletişim tarzı gibi faktörlerdir (Çalışkan, 2015).

Bozgeyikli ve arkadaşlarının (2013) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada; tüm katılımcıların eş seçimi tercihlerinde kişilik faktörünü önemsedikleri; sevgi/aşk, fiziksel çekicilik, eğitim düzeyi, aile uyumu gibi diğer faktörlerin tercih edilmesinde öncelik sıralamasının kadın ve erkeklerde değiştiği görülmektedir. Başka bir çalışmada (Ritvo & Glick, 2002) yine fiziksel çekicilik eş seçimi faktörleri arasında gösterilerek buna aile talepleri, mali hususlar, zamanlama ve şans gibi faktörlerin de eklendiği görülmektedir.

Larson ve Holman’ın yapmış olduğu bir çalışmada (1994) kişilerin evliliğinin kalitesini ve devamlılığını etkileyen durumlar altyapı ve içerik, kişisel özellikler ve davranışlar ile çift etkileşim süreçleri faktörleri adı altında alt kategorilere ayrılmıştır. Altyapı ve içerikle ilgili faktörler; ailenin temelleri, sosyokültürel faktörler etrafında alt kategorilere ayrılmış ve bu grupta boşanma, ailede zihinsel hastalıklar, aile işlevsizliği, ailelerden destek ile evlenme yaşı, eğitim, köken, gelir durumu, meslek ve sosyal sınıf gibi faktörler ele alınmıştır. Kişisel özellikler ve davranışlar kategorisi, güncel şartlar alt kategorisine ayrılarak arkadaş desteği,

işsel ve dışsal baskı, duygusal sağlık, fiziksel sağlık, geleneksellik, kişilerarası beceriler ile depresyon gibi faktörler bu grupta ele alınmıştır. Çift etkileşim süreçleri kategorisi ise homogami, kişiler arası benzerlik, etkileşim süreçleri başlıkları altında alt kategorilere ayrılarak köken, sosyoekonomik durum, zekâ, din, yaş ve statü benzerliği; değer, tutum, inançlar ve cinsiyet rolü benzerlikleri; tanışıklık, iletişim becerileri, beraber yaşama, evlilik öncesi cinsel birliktelik, evlilik öncesi hamilelik, doğum gibi faktörler bu grupta ele alınmıştır. Homogami; insanların yaş, sosyal statü, kişilik özellikleri, etnik köken, siyasi görüş gibi faktörler çerçevesinde kendilerine benzer olduklarını düşündükleri kişileri eş olarak seçtiklerini ifade eden bir teoridir. Fenotip ve genotip olarak benzerlik ilişkisini değerlendiren bireylerin eş seçiminde yaş, sosyal statü, kültür gibi faktörleri ön planda tutarak homogamiyi esas aldıkları belirtilmektedir (Körük, 2019).

Eş seçimi hayatımızdaki önemli kararlardan biridir (Açabay, 2017). Eş seçimi tercihi, insanların yaşamını ve geleceğini bu kapsamda olumlu ya da olumsuz şekilde etkileyebilmektedir. Eş seçimiyle ilgili çeşitli teoriler bulunsa da bu teorilerin temelinde eş seçiminin rastgele değil amaçlı ve bilinçli bir seçim olması gerektiği görüşü vardır (Bacanlı, 1999). Bu kapsamda kişilerin öncelikle kendilerini tanımaları ve eş olarak seçecekleri kişinin sahip olması gereken özellikleri bilmeleri, eş seçiminde bilinçli hareket etmede önemli yere sahiptir. Kişilerin psikolojik uygunluklarının, kişilik özelliklerinin ve beklentilerinin araştırmacılar tarafından araştırılması bu süreçte kişilere fayda sağlayacaktır (Yıldırım, 2019).

Eş seçimini etkileyen faktörlerin daha önce yapılmış çalışmaların alanyazın taraması ile araştırılarak incelendiği bu çalışmada görülmektedir ki; eş seçimi evlenecek kişinin karar verme sürecinde yaşadığı topluma ve sahip olduğu kültüre bağlı olarak kök aile, din, siyasi görüş gibi faktörlerden etkilenmeye devam etmektedir. Yapılan araştırmalar (Koroğlu, 2013; Bozgeyikli ve arkadaşları, 2013; Özteke Kozan ve arkadaşları, 2019; Keldal, 2021) incelendiğinde, Türk kültüründe eş seçiminde dini inancın önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Koroğlu (2013), yaptığı çalışmada katılımcı gençlerin yarısının, eşinin dindar olmasını önemli buldukları belirtilmiştir. Bozgeyikli ve arkadaşlarının (2013), gençlerle yaptıkları çalışmada dini inançların eş seçiminde önemli bir kriter olduğu bulunmuştur. Özteke Kozan ve arkadaşları (2019) yaptıkları çalışmada inançlı olmanın eş seçiminde etkili bir faktör olduğuna dikkat çekmiştir. Günümüzde birçok farklı inanç sisteminin ortaya çıkmasının, dini farklılıkların

artması ve dini inanç uyumunun eş seçiminde önemli bir faktör haline gelmesinde etkili olduğu düşünülebilir. Tüm bu bulgular dikkate alındığında din faktörünün eş seçiminde önemli bir yerinin olduğunu göstermektedir (Keldal, 2021). Ayrıca kadın ve erkeklerin eş tercihinde belirtmiş oldukları kriterler her ne kadar farklıymış gibi görünse de fiziksel çekicilik, dini ve siyasi görüş uyumu, eğitim durumu, aile uyumu, meslek, iyi bir maddi gelire sahip olma, güven, sadakat, yaş farkında uyum gibi faktörlerin araştırma kapsamında kadın ve erkek için eş seçiminde benzeşen yönler olarak görüldüğü söylenebilir.

Efe (2013) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada eş seçimi kriterlerine dair katılımcıların çoğunlukla; sevgi, dürüstlük, güvenilirlik, sadakat, saygı, sağlıklı ruh hali, sorumluluk bilinci gibi faktörlere önem verdiklerine ulaşmıştır. Efe’nin (2013) çalışmasından elde edilen sonuçlar bu derlemede ele alınan diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında, evlilikte özellikle toplumun ve toplumsal kültürün belirlediği değerlere öncelik verildiği dikkat çekmektedir.

Bağ’ın (2019) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, katılımcıların tamamına yakını eş adayının iyi bir işte çalışmasını istediklerini belirtmiştir. Cinsiyet değişkenine göre bakıldığında; erkek katılımcıların eş seçimi önceliğinde meslek ve ekonomik durum faktörünü kadın katılımcılara göre daha az önemsedikleri bulunmuştur. Kadın katılımcıların tamamına yakını ise erkeğin mesleğinin ve ekonomik durumunun kendilerinden daha iyi bir seviyede olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Mutlu’nun (2004) yapmış olduğu çalışmada, katılımcıların %37.3’ü erkek ve kadının çalışma durumunun eşit şartlarda olması gerektiğini belirtmiştir. Özgüven’in (2000) çalışmasında ise katılımcıların %78.2’si kişilerin ekonomik özgürlüklerini kazandıktan sonra eş seçimine yönelmelerinin daha olumlu olacağını belirtmişlerdir. Eş seçimine ilişkin meslek ve ekonomik durum faktörü kapsamında kadın ve erkeğin iyi bir işe sahip olma durumunun yıllardır önemsenen bir faktör olduğu yapılmış çalışma bulgularının benzerlik göstermesinden anlaşılmaktadır. Günümüzde erkeklerin eş seçiminde kadınlara yakın bir oranda meslek sahibi olma faktörüne önem verdikleri görülmektedir (Bağ, 2019). Dolayısıyla iş seçiminin eş seçimi tercihlerinde önemli rol oynadığı söylenebilir.

Özetle; cinsiyet, yaş, kişilik, sevgi/aşk, dini inanç, siyasi görüş, aile uyumu, fiziksel çekicilik, ekonomik durum, meslek gibi birçok değişkenin tercih edilmesine dair öncelik sıralamasının kadın ve erkek katılımcılar için değiştiği söylenebilir. Söz

konusu bu değişkenlerin tüm katılımcıların eş seçimi tercihlerinde önemli ve etkin bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanın hayatını daha anlamlı yaşayabilmesi için başkalarıyla ilişkiler kurması ve bu ilişkileri geliştirmesinin önemli olduğu bilinmektedir. Bu ilişkiler arasında evlilik, yapısı gereği daha farklı sorumluluk ve beklentileri içermesi yönüyle diğer ilişkilerden daha özel bir konuma sahip olmaktadır. İnsanlar evliliği; nesillerinin devamını sağlamak, çocuk sahibi olmak, cinselliği toplum tarafından onaylatmak, kendilerini güvende hissedip, ait olma, sevme ve sevilme gereksinimlerini karşılamak gibi birçok farklı sebeple seçebilmektedir.

Alanyazın taraması neticesinde ulaşılan verilerle yapılan bu çalışmada, Türkiye’de eş seçiminde etkili faktörlerin uyum ve benzerlikle daha fazla ilişkili olduğu görülmektedir. Evlenmeye karar veren bireylere; eş seçimi ile evlilik öncesi ve evlilik sonrası yaşamın farklılıkları, sorumluluk almada yetkinlik, aile olma süreci ve aile olma bilinci gibi konularda profesyoneller tarafından bilgilendirici ve farkındalık yaratan eğitimlerin düzenlenmesi eş seçiminde doğru karar verme açısından önem taşımaktadır. Eş seçimi, aile oluşumunda ilk aşamadır ve aileler ise toplumun temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla bir toplumun uyum düzeyi, benzer ya da farklı kültürle nasıl oluştuğu eş seçimi kararının doğru alınması yönünden önem taşımaktadır.

Araştırmacıların, bu çalışmayı güncel anlamda bir başlangıç olarak değerlendirmeleri ve ileride yapılacak çalışmalar için bu çalışmadan destekleyici anlamda faydalanmaları önerilmektedir. Farklı kültürlerin, farklı grupların ve farklı toplumların eş seçimi kriterlerinde etkili olan faktörleri güncel anlamda değerlendirebilmek amacıyla yeni çalışmalar oluşturulmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Konuya ilişkin katkı sağlamak adına araştırmacıların İngilizce kaynak taraması yapmaları önerilmektedir. Özellikle bekâr katılımcıların ve ailelerinin çalışmalara dahil edilmesinin eş seçiminde etkili olan faktörler bağlamında alanyazına katkı sağlayacağı, bu vesileyle daha geniş kapsamlı bilgilere ulaşılabileceği düşünülmektedir. Evlilik huzuru, büyük ölçüde eş seçiminin doğru tercih edilmesine bağlıdır. Seçilen eş, kurulacak olan ailenin geleceğini belirleyecektir. Bu bakımdan eş seçimi yapacak insanlara evlenecekleri kişiyi doğru tanımaları ve gerçekçi duyguları barındıran yönde bir karar vermeleri önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Açabay, D. (2017). Kuramlara göre sevgili ve eş seçimi. Erişim tarihi:23.03.2023, <https://www.dergipdr.com/> adresinden erişildi.
- Akbaş, M., Sürücü Gökyıldız Ş., Köroğlu C.O., Öztürk M. (2019). Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler. *Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 44(1), 93-100.
- Babahanoğlu, R. (2020). Eş seçiminde öncelikler: bilimsel bir araştırma. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 6(2), 584-596.
- Bacanlı, H. (1999). Mate preferences. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 2(15), 7-16.
- Bağ, H. (2019). Sosyal hizmet öğrencilerinin eş seçimi ve evliliğe ilişkin tercihleri. (Yüksek Lisans Tezi), Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Beşpınar F.U., Beşpınar Z.L. (2017). Türkiye’de hane halkı yapıları ve evlilik pratiklerinde ikili resim: geleneklerin yanı sıra değişimin yansımaları. *Turkish Journal of Population Studies*, 39, 109-149.
- Bozgeyikli, H., Toprak, E. (2019). Üniversiteli gençlerin eş seçim kriterlerinin sıralama yargılarıyla ölçeklenmesi”, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 70-87.
- Çalışkan, Z., Taşhan T.S., Orhan, İ., Nacar, G. (2015). Partneri olan ve olmayan üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerinin karşılaştırılması. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 6-10.
- Canel, A.N. (2013), *Evlilik ve aile hayatı*, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Üsküdar-İstanbul.
- Çömlekçiler, F. (2019). Üniversite öğrencilerinde benliğin ayrımlaşmasının eş seçimi tutumlarına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Düşünmez Özüdoğru, R. (2016). Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimine ilişkin görüş ve düşünceleri. Yüksek Lisans Tezi, Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Efe, E. (2013). Üniversite öğrencilerinin eş seçme eğilimleri. (Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Güllü, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin eşten beklentilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 42-57.
- Kalkan, M. (2012). Eş seçimi ve eş seçiminde önemli faktörler. İçinde M. Kalkan ve Z. Hamamcı (Ed.), *Evlilik öncesi psikolojik danışma* (ss. 9-20). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kaçar, M. (2018). Flört süresinin bireylerin eş seçme önceliklerine ilişkisinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.

- Keldal, G. (2021). Evliliğe bakış açısı ve evlilikten beklentiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30(1), 1-10.
- Körük, S. (2019). Eşimizi nasıl seçeriz? Eş seçimi üzerine bir derleme. 21.Uluslararası Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, Tam Metin Kitabı, ss. 112.
- Larson, J.H. & Holman, T.B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability, *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 43(2), 228-237.
- Mutlu, M. (2004). Üniversite gençliğinin evlilik ve aile kurumuna yaklaşımı. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Özguven, İ.E. (1997). *Cinsellik ve Cinsel Yaşam*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Özteke, H.İ. (2015). Bağlanma, eş seçiminde sınırlandırıcı inançlar ve beden imgesi, baş etme stratejilerinin romantik ilişkilerde mükemmeliyetçiliği yordaması. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Özteke Kozan, H.İ., Baloğlu, M., Kesici, Ş., Kamer, Z. (2019). Genç kızların evliliğe ilişkin görüşlerinin incelenmesi: neden evlenirim? neden evlenmem?, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 303-323.
- Ritvo, E.C., Glick, I.D. (2002). Marriage and family. American Psychiatric Publishing, Inc. Washington, DC/ London, England.
- Saraç, A. (2020). "Hiç evlenmemiş gençlerin benlik modelleri ile eş seçimini sınırlandırıcı inançları arasındaki ilişki: Ankara, İstanbul, Şanlıurfa, Mardin örnekleri. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Solmaz, N. (2020). Evli çiftlerin kişilik inançlarına göre eş seçimi, evlilik uyumu ve psikopatolojileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Uludağ, Y.G., (2022). Büyük ebeveyn ile yetişmenin evlilik ve aile yaşamına yaklaşımla ilişkisi: İstanbul örneği. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 15-30.
- Yıldırım, N.H. (2019). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı düzeyleri ile evliliğe yükledikleri anlam ve eş seçme kriterleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Extended Abstract

Introduction: Selection of a spouse is a decision-making phase in one's relationships in society and is considered the basic beginning of the family-building process. Choosing a spouse is the first decision that a person makes or decides with whom and what kind of life he wants to live. Mate selection is classified as an important and complex situation that people have encountered throughout history (Yıldırım, 2007). Family or marriage union, which begins with the selection of a spouse, is a process that occurs with the consent of two people and is based on an official contract (Güllü, 2018). Getting married and choosing a spouse is one of the important decisions a person makes in his life. Mate selection is not a random process. Decision to marry; It determines the person's next life, with whom and how he will spend it, the new responsibilities he will undertake, who the parents of the children will be, and in which direction the family system to be established will progress (Canel, 2013). The aim of this study is to systematically examine the factors affecting mate choice in the context of studies conducted in Turkey between 2013 and 2023.

Method: This study includes a systematic review of studies published in Turkey between 2013 and 2023 in order to examine the factors affecting people's mate choice. A systematic review of the study was conducted through a retrospective review of relevant research articles. In this context, in Google Academic, yok.gov.tr and Google Scholar, PubMed, Academia.edu databases; searches were made using keywords such as "eş seçimi, Türkiye, mate selection, Turkey". In the studies displayed, "search in Turkish pages", "search in English pages", "qualitative and quantitative studies", "those with full text access", "2013-2023", "Those done in Turkey", "Those with findings on mate selection preferences" Limitations were made in the systematic review using criteria such as "removing repetitive words". The universe of this research, which was limited according to exclusion criteria, consisted of 10 articles.

Results: When the studies are examined; Bağ's (2019) study found that most male and female students care about the compatibility of religious beliefs and political views when choosing a spouse. Almost all of the participants want their spouses to have a good profession and expressed positive opinions about participating in active business life. In addition, most of the male and female participants stated that they wanted to decide on the choice of spouse first and then get the approval of their families; They stated that they did not want to marry someone whose family did not approve (Bağ, 2019).

Bozgeyikli et al. (2013) in their study with university students, it was stated that society plays an important role in the factors that determine mate selection, especially of female participants. It was determined that the most important criterion for university students

in choosing a spouse is personality, followed by religious belief, affection, family harmony, education level, physical attractiveness, virginity, financial income, same race and political opinion.

In the study conducted by Solmaz (2020), the rate of those who used beauty or handsomeness as a criterion in choosing a spouse was %57, and the rate of those who used education level as a criterion was %55.5. The rate of those who draw attention to the age criterion is %55.5, and the rate of those who say that they should decide on the choice of spouse is %82.

In his study, Saraç (2020) examined the relationship between the self-models of never-married young people and their limiting beliefs in choosing a partner, and concluded in this study that cultural and social structure is effective in choosing a partner.

In the research conducted by Düşünmez Özü Doğru (2016); while %59.6 of the participants stated that physical attractiveness is important in choosing a spouse, 75% rejected the idea that a spouse can be chosen only with reason, and %72.4 rejected the idea that a spouse can only be chosen with emotions.

In his research, Keldal (2021) asked the participants the following question: "What factors affect single young people's view of marriage?" When the answers to the question are evaluated, it is seen that the answers are centered around the factors of root family, society and religion.

Özteke Kozan et al. (2019) in their study examining the characteristics that young girls between the ages of 18-25 look for in the man they want to marry; Basic categories such as being faithful, loyal, reliable, understanding, physically fit, respectful and having a good career are specified.

Discussion & Conclusion: It can be seen in this study that the factors affecting spouse selection were examined through a literature review of previous studies; The choice of a spouse continues to be affected by factors such as family of origin, religion and political views, depending on the society in which the person to be married lives and the culture he/she has, in the decision-making process. It has also been concluded that factors such as physical attractiveness, political and religious compatibility, having a profession, having a good income, age compatibility, reliability and loyalty play an active role in people's mate selection preferences. Research reveals that religion is an important factor in choosing a spouse in Turkish culture. Köroğlu (2013) stated in his study that half of the young participants found it important for their spouses to be religious. Bozgeyikli et al. (2013), in their study with young people, found that religious beliefs are an important criterion in choosing a spouse. Özteke Kozan et al. (2019) pointed out in their study that being religious is an effective factor in choosing a spouse. It can be thought that the emergence of many different belief systems today, the increase in

religious differences and the compatibility of religious beliefs have become an important factor in choosing a spouse. Considering all these findings, it is stated that religion is an important factor in marriage (Keldal, 2021). In addition, although the criteria specified by men and women in choosing a spouse seem to be different, expectations are met in matters such as physical attractiveness, compatibility of religious and political views, educational status, family harmony, profession, having a good financial income, trust, loyalty, age-matched harmony. The level was found to be quite close within the scope of this research.

This study, conducted with the data obtained as a result of the literature review, shows that the factors affecting spouse selection in Turkey are more related to harmony and similarity. It is recommended that researchers consider this study as a starting point and use it as support for future studies. In order to contribute to the subject, researchers are recommended to scan English sources. It is thought that the inclusion of single participants and their families in the studies will contribute to the literature in terms of factors affecting spouse selection, and thus more comprehensive information will be obtained.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Öznur BAŞYİĞİT. Yüksek Lisans Öğrencisi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Çalışmaları A.B.D., Burdur, Türkiye. e-mail: oznur.gokce947@gmail.com
Master Student, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Department of Family Studies, Burdur, Turkey. e-mail: oznur.gokce947@gmail.com

Hanife ÜLGEN. Dr. Öğr. Üyesi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği A.B.D., Burdur, Türkiye. e-mail: hanifeulgen15@gmail.com
Assistant Professor, Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Department of Nursing, Burdur, Turkey. e-mail: hanifeulgen15@gmail.com

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.
No conflict of interest has been declared by the authors.

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.
No funding support was received.

ORCID

Öznur Başyığıt <https://orcid.org/0009-0000-3635-3770>

Hanife Ülgen <https://orcid.org/0000-0003-0243-7110>